

Etxebizitza alboraketaren faktore gisa Euskadin. FOESSA Euskadi 2025 txostenaren emaitzak.

**Legebiltzarreko agerraldia.
2026ko martxoaren 24a**

FOESSA TXOSTENA NOLA ERAIKITZEN DEN

FOESSA Fundazioa (Gizarte Ikasketen eta Soziologia Aplikatuaren Sustapena) 1965ean eratu zen, Caritasen bultzadarekin, Espainiako egoera soziala modu objektiboan ezagutzeko.

Aitzindaria izan zen ikerketa enpirikoaren sarreran, Espainiako egoerari eta gizarte-aldaketari buruzko txostenen bidez. Txosten horietan adierazten denez, garrantzitsua da gure inguruneko egoera soziala ezagutzea, bilakaera soziala markatzen duten prozesuen, egituren eta joeren analisiaren bidez. 1995. urteaz geroztik, Estatuan eta autonomia-erkidegoetan gizarte-bazterkeria eta -garapena du helburu.

FOESSA txostenek pobreziaz hitz egiten dute, baina, nagusiki, gizarte-bazterkeriaz hitz egiten dute, diru-sarreraren gabeziatik harago doalako. Fenomeno konplexua da, hainbat zailtasun metatzen ditu eta pertsonak komunitatean integratzea mugatzen du. Hiru ardatz nagusi aztertzen dira: **ekonomikoa, politikoa eta herritartasunarena**, eta harremanena. **Ardatz ekonomikoak** oinarrizko ondasunen ekoizpenaren eta eskuratzearen esferari egiten dio erreferentzia, eta enpleguarekin eta kontsumoarekin lotutako dimentsioak biltzen ditu. **Politika- eta herritartasun-ardatzak** eskubide politiko eta sozialen erabilera eraginkorra du, hala nola parte-hartze politikoa, hezkuntza, etxebizitza eta osasuna. Azkenik, **harreman-ardatzak** gizartean parte hartzeko zailtasunak jorratzen ditu, gizarte-isolamenduan agertzen den loturarik eta laguntza-sarerik ezaren ondorioz, bai eta familia- eta gizarte-harreman kaltegarrien ondorioz ere, gizarte-gatazkaren kontzeptuan gauzatzen baitira. Zortzi dimentsio horiek 37 adierazle espezifiko sortzen dituzte, pertsonen gizartean erabat parte hartzeko dituzten gaitasunak eta aukerak ebaluatzen dituztenak. Adierazle horiek dira integrazio – integrazio prekarioaren, gizarte-bazterketa moderatuaren eta gizarte-bazterketa larriaren kategoriak eraikitze oinarria.

FOESSA Euskadi txostena proiektu zabalago bati lotuta dago, FOESSA IX. Txostenari. Espainiako Gizarte Bazterkeriari eta Garapenari buruzkoa. Diagnostiko bat ematen du, eta Euskadiko txostenean aurkeztutako datuak interpretatzeko beharrezko esparrua ezartzen du.

Ikerketa horren atzean talde fidagarri bat dago, bazterkeria gehien pairatzen dutenen errealitatearekin konprometitua: 51 unibertsitate, ikerketa-zentro eta gizarte-erakundetako 180 ikertzaile, inkestak egin zituzten 300 profesional baino gehiagorekin batera. Euskadiren kasuan, lurralde osoko etxeko unitateen lagin adierazgarri bati

egin zaio elkarritzeta, etxe bakoitzean ordubete baino gehiago emanek haien bizi-baldintzak eta eguneroko zailtasunak gertutik ezagutzen.

EUSKADIN SARTZEA/BAZTERTZEA. ETXEBIZITZA GIZARTE-BAZTERKETAKO FAKTORE GISA. EINSFOESSA 2024ren emaitzak

Euskadiren egoera, bazterketa-gizarteratzeari dagokionez, anbiguala da. Positiboa, krisi soziosanitarioaren inpaktu berreskuratzea positiboa da, gizarte-bazterkeria nabarmen murrizten baita, bereziki gizarte-bazterketa larria. Gainera, Euskadik Estatuko batez bestekoak baino emaitza hobeak ditu: integrazio-eremua (erabatekoa + prekarioa) autonomia-erkidego guztien artean zabalena da. Bazterkeriaren dimentsioetara jaitsita, dimentsio guztiek hobekuntza izan dute Euskadin, parte-hartze politikoko bazterkeria eta, neurri txikiagoan, areagotu egin den gizarte-isolamendua izan ezik.

Hobekuntza hori, baina, hauskortasun-elementuekin batera gertatzen da, eta elementu horiek nabarmen murrizten dute biztanleriaren bizi-baldintzetan duten benetako eragina, eta, areago, gizarte zatitzeko prozesua deskribatzen dute, klase ertaina atzeraka doala eta familia asko prekaritate-egoeretara mugitzen ari direla.

Krisi soziosanitarioaren ondorengo bazterkeriaren hobekuntza ez da hain handia 2018ko egoera kontuan hartzen badugu, eta are nabarmenagoa dena, 2018az geroztik etengabeko gorakada ikusten da integrazio prekarioan, erabat integratuta dagoen biztanleriaren beherakadaren kontura. Hau da, bazterketa larriago gutxiago ikusten da, baina prekaritate eta inklusio oso gutxiago.

Euskadin prekaritatearen gorakada hori azaltzen duten elementuak, neurri handi batean, enplegua, etxebizitza eta horiek bizitzaren kostuaren igoerarekin duten lotura dira.

Enplegua berreskuratzen ari da, batez ere immigrazioari esker, baina soldatak gelditu egiten dira.

Ekonomiaren eta enpleguaren susperraldiak ez du ekarri soldaten hazkundera termino errealean. Euskadiko hileko batez besteko soldata gordina % 17,1 igo da 2018 eta 2014 artean, baina aldi horretako inflazioa kontuan hartuz gero, oso eragin txikia izan du erosteko ahalmenean, % 0,6 eskas. Inflazioa eta etxebizitzaren kostua oso handiak direnez, hobekuntza hori oso motz geratzen da. Bestalde, lan-prekaritatea eta langabezia ez dira desagertzen: EAEko etxeko unitateen % 11k bazterketa-arazoak ditu enpleguan (lan-ezegonkortasun larria, nahi gabeko partzialtasuna, langabezia). Hor datza euskal paradoxa handia: enplegua nabarmen ari da suspertzen, eta horrek ez du esan nahi gizarte-bazterkeria behar bezala murriztu denik, ezta integrazio prekarioko egoerak nabarmen handitu direnik ere, 2018arekin alderatuta.

Etxebizitza bihurtu da, enpleguaren aurretik, euskal herritarren kezka nagusian eta desberdintasunaren eta bazterketaren epizentroan.

Euskadiko 6 pertsonatik 1ek (% 17k) bizitegi-bazterketaren ezaugarriren bat du. Etxebizitzan gehiegizko gastuak izatearen arazoa Euskadin parte-hartze politikoaren eta erabaki kolektiboen atzean dagoen hirugarren arazo hedatuena da. Familien % 13k (122.000 familia) hainbeste baliabide bideratzen dituzte etxebizitza eta hornidurak ordaintzera, behin ordaindu ondoren, pobrezia larriaren atalasearen azpitik geratzen baitira.

Etxebizitzaren garestitasunaren arazoa lehen mailako arazo bihurtu da euskal testuinguruan. Erosketa- eta alokairu-prezioak familia-errentenak baino erritmo handiagoan hazi dira, eta igoeraren zati handi bat bertan behera utzi dute. 2018tik, Etxebizitzaren Prezioen Indizea % 20tik gora igo da, soldaten igoeratik oso gertu. Alokairuaren merkatuan, presioa bikoitza da. Lehenik, 2018 eta 2023 artean batez besteko kuota % 16 igo delako, eta, bigarrenik, alokairua okerrean igarotzen dutenengan kontzentratzen delako: biztanleriaren % 17 baino ez da alokairuan bizi, baina pobrezia-arriskuan dauden pertsonen erdiak baino gehiago (% 52) alokairuan bizi dira. Izan ere, pobrezia-arriskua oso lotuta dago etxebizitzaren edukitza-erregimenarekin. Pobrezia-arriskua, oro har, % 9koa da Euskadin, % 5era jaisten da jabetzan bizi direnen artean, eta % 30era igotzen da alokairuan bizi direnen artean.

Familien bizitzak okerrera egin duen presio horren ondorioak egiturazkoak dira jada: 42 mila pertsona etxebizitza ez-seguru batean bizi dira, etxebizitzaren edukitza-ezegonkortasunagatik edo lege-zailtasunengatik; eta 218 mila pertsona etxebizitza desegoki batean, pilaketa-arazoekin (2018an % 7 izatetik 2024an % 10 izatera igaro da), bizigarritasunarekin eta osasungarritasunik ezarekin.

Kolektibo ahulenak dira egoera horiek gehien eragiten dietenak: atzeritar jatorriko etxeak, gazteak, emakumeak buru dituzten etxeak eta seme-alabak eta familia ugariak dituzten bikoteak.

Ondorioak. Bizitza erdigunean jarriko duen itun sozial berri baterantz

Azken batean, etxebizitza gizarteratzearen ostopo nagusian bihurtu da Euskadin, eta eskubide hauskorra da, ia ez dago halakorik euskal biztanleriaren zati handi batentzat. Etxebizitza Ongizatearen zutabe bihurtu beharko litzateke: horretarako, ezinbestekoa da neurri aringarriak gainditzea eta estrategia egonkor bat hartzea, etxebizitza izateko eskubidea lehenesteko merkatuko balioaren gainetik. Etxebizitza-politika seriorik gabe, hobekuntza ekonomikoa ez da gizarteratzen.

FOESSAren IX. Txostenak bi gai planteatzen ditu ondorio gisa, eta horiek partekatzea garrantzitsua iruditzen zaigu:

Lehenengoa: paradigma-aldaketa bat planteatzen du: hazkundean, edozein preziotan eta norberaren errendimenduan oinarritutako gizarte batetik zaintzan, interdependentzian eta justizia sozial eta ekologikoan oinarritutako beste batera igarotzea. Ongizatea ezin da neurtu kontsumoaren arabera bakarrik, baizik eta "ongi-

zaintzeko" gaitasunaren arabera: pertsona guztientzako bizitza duinak eta iraunkorrak bermatzea.

Bigarrena: itun sozial bat, bi eragilerekin: erakunde publiko indartsuak, eskubideak bermatzeko eta desberdintasunak murrizteko gai direnak, eta gizarte zibil aktibo, antolatu eta erantzunkidea. Etxebizitzaren, enpleguaren, fiskalitatearen, gizarte-babesaren eta migrazioen arloko politika ausartetan gauzatuko den ituna, birbanatzeaz gain, desberdintasuna jatorrian geldiaraziko duena.